

A DUNÁNTÚLI-KÖZÉPHEGYSÉG

KIALAKULÁSA

Zala folyótól a Dunakanyarig

Középidő sekély tengereiben **mészkö és dolomit** rakódott le.

Felboltozódás

Összetöredezés

Kiemelkedés (a harmadidőszak végén)

Egyenetlen felszínű fennsíkok

Két törésvonal (DNy – ÉK)

Harántirányú törések = árkok (ÉNy – DK)

Móri-árok (Bakony – Vértes között)

Tata–bicskei-árok (Vértes – Gerecse között)

Vulkánok (**bazalt, andezit**)

Óidei (karbon időszaki, variszkuszi) **gránit**

Ásványkincsek:

- barnakőszén
- bauxit
- mangánérc
- üveghomok
- építőkövek (andezit, bazalt, mészkö)

HÜVÖSEBB, CSAPADÉKOSABB ÉGHAJLAT, KITERJEDT ERDŐSÉGEK

Hűvösebb, csapadékosabb

↔ fennsíkjai vízben szegények (karsztvíz, karsztforrás → „kutas” települések: Úrkút, Iharkút)

Balaton, Velencei-tó („Balatoni-árok” – egybefűzött medencék)

Tölgy, bükk, barna erdőtalaj, rendzina

KESZTHELYI-HEGYSÉG

Dolomit (legtömegesebb) és mészkö

Pliocén végi bazalt járta át (Kovácsi-hegy, Tátika)

Legmagasabb pontja: **Köves-tető** (444 m)

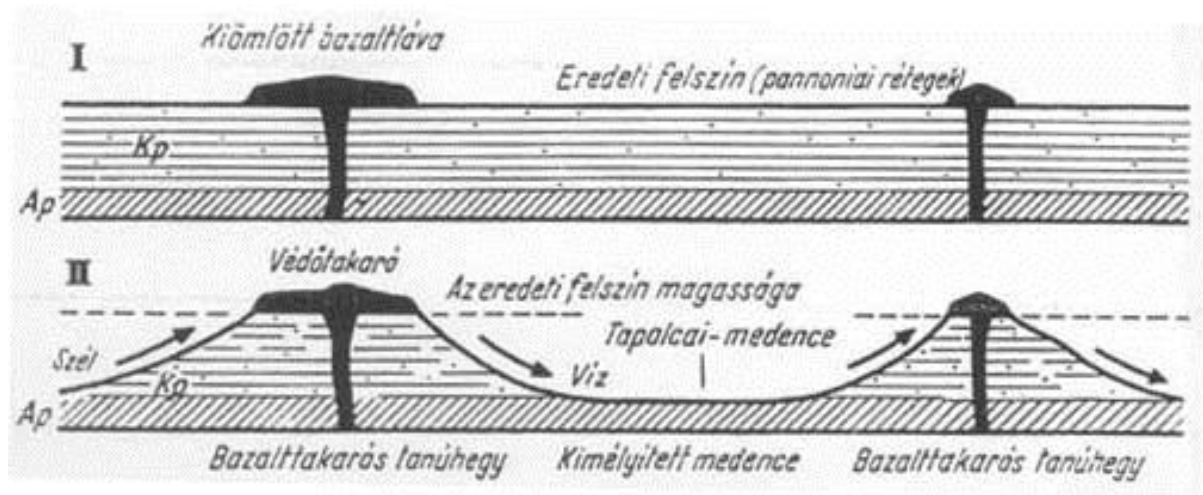
Csodabogyós-barlang,

Cserszegtomaji-kútbarlang

TAPOLCAI-MEDENCE

– egykor a Balaton sekély öble volt

- feltöltődött, lecsapolták
- bazaltsapkás tanúhegyekkel (újidő, pliocén)

- Badacsony
- Szent György-hegy
- Csobánc
- Haláp
- Gulács
- Tóti-hegy
- szigligeti Várhegy

vulkáni törmelékkel elkeveredett lejtőiken szőlő

BAKONY

Legkiterjedtebb

Három részből áll:

1. Északi-Bakony
2. Déli-Bakony
3. Balaton-felvidék

1. Északi-(Öreg-Bakony)

Legtömögesebb, legmagasabb

Legmagasabb pontja: **Kőrös-hegy** (709 m)

főleg mészkő, dolomit

bükk, foltokban tiszafa

Cuha-patak völgye

Déli előterében: Zirci-medence

déli határa: Veszprém–Devecseri-árok

2. Déli-Bakony

Legmagasabb pontja: Kab-hegy (599 m - bazalt)

főleg mészkő, dolomit

ásványkincsekben leggazdagabb

déli határa: Veszprém–Nagyvázsonyi-árok és a Káli-medence

3. Balaton-felvidék

Lejtősen ereszkedik a Balatonra

Régi falvak, mediterrán hangulat

permi vörös homokkő is

Tihanyi-félsziget

- bazalttufa (barátlakások, szélmarta sziklák)
- gejzirkúpok pl. Aranyház (hidrokvarcit)

MÓRI-ÁROK

- a Bakony és a Vértes között
- tektonikus törések mentén alakult ki
- széles terület
- borvidék

VÉRTESE

Legmagasabb pontja: **Nagy-Csákány** (487 m)

főleg mészkő és dolomit

Gánt környékén bauxitot bányásztak, máshol barnakőszén

messziről egy tömbnek látszik a hegység (egyforma magasságú gerincek és csúcsok)

erősen tagolt völgyekkel

várak a hegység legfontosabb átjárója mentén: Csókakő, Csákvár

északi előterében a vidék gazdasági központja: Tatabánya

TATAI–BICSKEI-ÁROK

- A Vértes és a Dunazug-hegység között
- tektonikus törések mentén alakult ki

DUNAZUG-HEGYVIDÉK

Három hegységet foglal magában: Gerecse, Budai-hegység és Pilis.

1. GERECSE

Legmagasabb pontja: **Gerecse** (633 m)

jura időszerű mészkő

innen származik a „süttöi márványnak” nevezett vörös mészkő

2. BUDAI-HEGYSÉG

Legmagasabb pontja: **Nagy-Kopasz** (559 m)

mészkő, dolomit, hárshegyi homokkő, kiscelli agyag, budai márga

„budai termális vonal”: párhuzamosan fut a Dunával, → fürdők (pl. Lukács-fürdő, Rudas-fürdő, Gellért-fürdő)

Budapest: „barlangfőváros” Pál-völgyi-bg., Szemlő-hegyi-bg., Mátyás-hegyi-bg. stb. Hidrotermális barlangok.

Budaörsi-medence

Tétényi-fennsík – mészkő

A hegységtől nyugatra: Zsámbéki-medence.

PILISVÖRÖSVÁRI-ÁROK

- A Budai-hegység és a Pilis között húzódik

3. PILIS

Legmagasabb pontja: **Pilis** (756 m) – a Dunántúli-középhegység legmagasabb pontja triász mészkő, dolomit, agyag

VISEGRÁDI-HEGYSÉG

Legmagasabb pontja: **Dobogó-kő** (699 m)

tájidegen elem, az Északi-középhegység része, a Kárpátok belső vulkáni vonulatának kezdő tagja andezit, andezittufa

Visegrádi-szoros – a Duna festői szűk völgye
visegrádi Várhegy

Vadálló-kövek

VELENCEI-HEGYSÉG

A Vértestől a Zámolyi-medence választja el.

Legmagasabb pontja: **Meleg-hegy** (352 m)

elsődlegesen óidő/karbon gránit (a Variszkuszi-hegységrendszer tagja)

gyapjúsákok: közel kocka alakú, lekerekített formájú gránittömbök

→ ingókövek (Nadap, Sukoró környékén)

